

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Václava Novotného a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobkyně: **D. S.,** zast. JUDr. Ing. Jiřím Malantou, advokátem se sídlem v Brně, Wurmova 16, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, Nad Štolou 3, Praha 7, o udělení azylu, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 25. 6. 2004, č. j. 15 Az 624/2003 – 23,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozsudkem ze dne 25. 6. 2004, č. j. 15 Az 624/2003 - 23, zamítl Krajský soud v Ústí nad Labem žalobu žalobkyně – stěžovatelky proti rozhodnutí ministerstva vnitra ze dne 20. 2. 2003, č. j. OAM-1994/VL-11-C10-2002. Tímto rozhodnutím žalovaného nebyl stěžovatelce udělen azyl dle ustanovení § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“) a zároveň bylo rozhodnuto, že se na stěžovatelku nevztahuje překážka vycestování ve smyslu ustanovení § 91 citovaného zákona.

Proti tomuto rozsudku podala stěžovatelka v zákonné lhůtě kasační stížnost, jejíž důvod spatřuje v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Podle názoru stěžovatelky rozhodnutí správního orgánu nebylo založeno na objektivním a určitém zjištění skutkového stavu, a to v důsledku zobecnění informací správním orgánem a chybějící individualizaci na daný posuzovaný případ.

Ze strany správního orgánu tak došlo k porušení § 19 odst. 1 zákona o azylu a § 3 odst. 4 zákona č. 71/1967 Sb., ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „správní řád“), které spočívá ve zobecnění informací, které jsou správním orgánem pouze interpretovány a nikoliv zjišťovány.

Z hlediska zásady materiální pravdy byl správní orgán povinen zjistit všechny okolnosti daného případu. Řízení vedené správním orgánem trpí vadami pro nedostatečné zjištění materiální pravdy, a to z hlediska chybějící odpovědi na otázku, zda byla či nebyla stěžovatelka pronásledována z důvodů, které zakládají právo na udělení azylu. V tomto řízení nebyla objektivně posuzována ani otázka, zda stěžovatelka mohla pociťovat odůvodněný strach z pronásledování z důvodu svého postavení, případně příslušnosti k určité sociální skupině. Stěžovatelka zdůrazňuje, že zásada materiální pravdy představuje pro správní orgán i povinnost zjistit přesně a úplně skutečný stav věci a získat dostatečný rozsah údajů a informací důležitých pro jeho posouzení, přitom správní orgán není vázán návrhy účastníků na provedení důkazů. Správní orgány jsou ve smyslu ustanovení § 3 odst. 4 správního řádu povinny vycházet při svém rozhodování ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu, v ustanovení § 32 odst. 1 správního řádu je pak tato povinnost specifikována.

Stěžovatelka dále uvádí, že správní orgán sice výslechem a příslušnými protokoly dokázal, že stěžovatelka tvrdí, že ji k podání žádosti o udělení azylu přiměly jiné okolnosti, než které zakládají právo na udělení azylu, správní orgán se však nezabýval zjištěním materiální pravdy v tom smyslu, že nezjišťoval, zda stěžovatelka byla nebo mohla být pronásledována z politických nebo jiných důvodů, a to i přes to, že to stěžovatelka v žádosti o udělení azylu neuvedla a ve správním řízení netvrdila.

Krajský soud pak dle mínění stěžovatelky zaměnil zásadu dispoziční a zásadu materiální pravdy. Zásada dispozičnosti se ve správním řízení uplatňuje pouze omezeně, však povinnost žadatele o azyl prokázat tu skutečnost, že je pronásledován z právně relevantních důvodů daných zákonem o azylu, neexistuje.

Krajskému soudu stěžovatelka vytýká, že se omezil pouze na konstatování nedůvodnosti žaloby a taktéž on porušil zásadu materiální pravdy. Jediným pramenem zjišťování materiální pravdy tak byly údaje, které žadatelka uvedla v řízení o azylu. Takovéto posuzování však zcela odporuje zásadám demokratického právního řádu, práva na spravedlivý proces a podkopává důvěru v zákonnost a důvěryhodnost správního a soudního rozhodování.

Stěžovatelka dále nesouhlasí s právním posouzením a výkladem § 12 zákona o azylu, který provedl správní orgán a se kterým se ztotožnil i krajský soud. Stěžovatelka měla odůvodněný strach z pronásledování z důvodu, kterým trpěla ve svém domovském státě před útěkem do České republiky, a to ve smyslu čl. I Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 ve znění Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků z roku 1967, které je Česká republika smluvní stranou. Z jazykově logického výkladu ustanovení § 12 písm. b) zákona o azylu vyplývá, že pro udělení azylu postačí pokud má stěžovatelka odůvodněný strach z pronásledování.

Stěžovatelka byla pronásledována svým druhem, tohoto pronásledování se obávala a toto pronásledování bylo zapříčiněno její příslušností k sociální skupině, konkrétně k ženské části populace.

Stěžovatelka má za to, že tímto nesprávným posouzením právní otázky soudem v předcházejícím řízení byla porušena její práva a řízení trpí nezákonností.

Proto navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil, věc vrátil k dalšímu řízení a kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek.

Žalovaný se ke kasační stížnosti vyjádřil dne 2. 11. 2004. Popřel oprávněnost podané kasační stížnosti a uvedl, že v případě stěžovatelky nebyly prokázány skutečnosti, které by svou povahou odůvodňovaly strach stěžovatelky z pronásledování z důvodů taxativně stanovených zákonem o azylu. Ke stěžovatelkou uváděnému pobytu v P. Č. Ú. žalovaný namítá jeho neaktuálnost, když stěžovatelka z tohoto zařízení dne 26. 8. 2004 odešla. Žalovaný navrhuje kasační stížnost zamítnout pro její nedůvodnost a odkladný účinek kasační stížnosti nepřiznat.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu důvodů uplatněných kasační stížností, vyšel přitom z právního stavu platného v době vydání napadeného rozhodnutí (§ 75 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je o kasační stížnosti rozhodováno přednostně. Navíc je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu, mj. pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Z předloženého spisového materiálu Nejvyšší správní soud zjistil, že řízení o udělení azylu bylo zahájeno dne 9. 4. 2002 na základě žádosti, v níž stěžovatelka uvedla, že svoji vlast opustila dne 13. 3. 1998 z rodinných důvodů, neboť měla neustále konflikty se svým druhem, který ji fyzicky ohrožoval. O azyl požádala taktéž proto, že byla z ČR vyhoštěna. V průběhu pohovoru konaného dne 19. 2. 2003 za účasti tlumočníka z mongolského jazyka stěžovatelka výše uvedené důvody odchodu z vlasti potvrdila a doplnila, že důvodem útoku druha vůči ní byla jeho žárlivost. Na policii se s žádostí o pomoc neobrátila. Pokud by svého druha opustila, vždy by ji našel a potrestal. Dále stěžovatelka sdělila, že studovala na universitě, ale studium byla nucena ukončit pro nedostatek finančních prostředků, pracovní místo si v zemi původu nesháněla, neboť pracovala pouze příležitostně. Využila zprostředkování práce v zahraničí a vycestovala za prací do ČR. V zemi svého původu se politicky neangažovala a nebylo proti ní vedeno trestní stíhání. Dodala, že o azyl požádala, aby legalizovala svůj pobyt v ČR. Žalovaný na základě provedeného správního řízení vydal dne 20. 2. 2003 rozhodnutí, kterým stěžovatelce neudělil azyl dle ustanovení § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona o azylu a současně vyslovil, že se na ni nevztahuje překážka

vycestování ve smyslu ustanovení § 91 citovaného zákona. V odůvodnění svého rozhodnutí žalovaný uvedl, že důvodem pro podání žádosti o azyl byly osobní a ekonomické problémy a snaha legalizovat pobyt na území ČR. Žalovaný konstatoval, že stěžovatelka nesplňuje podmínky pro udělení azylu.

Stěžovatelka rozhodnutí žalovaného napadla žalobou. V této vytkla žalovanému porušení celé řady procesních ustanovení, zároveň uvedla, že je přesvědčena, že splňuje podmínky pro udělení azylu dle ustanovení § 12, § 14 zákona o azylu, a podmínky pro vztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 citovaného zákona.

Krajský soud v Ústí nad Labem žalobu zamítl kasační stížností napadeným rozsudkem. Krajský soud neshledal namítané porušení procesních ustanovení a dospěl k závěru, že skutkový stav byl zjištěn správně, žalovaný v souladu se zákonem neudělil stěžovatelce azyl. Proto žalobu dle ustanovení § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Výše uvedený rozsudek napadla stěžovatelka včas kasační stížností.

V kasační stížnosti stěžovatelka uplatňuje stižní důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. Dle ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Dle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. jsou důvodem podání kasační stížnosti vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

Stěžovatelka spatřuje nezákonnost napadeného rozhodnutí v nesprávném posouzení naplnění podmínek pro udělení azylu dle ustanovení § 12 písm. b) zákona o azylu. Nesprávné posouzení právní otázky spočívá v tom, že je na správně zjištěný skutkový stav aplikován nesprávný právní závěr, popřípadě je aplikován správný právní předpis, který je však nesprávně vyložen.

Stěžovatelka má za to, že podmínky pro udělení azylu dle ustanovení § 12 písm. b) zákona o azylu splňuje, neboť pro udělení azylu postačí, pokud stěžovatelka pociťuje odůvodněný strach z pronásledování. Stěžovatelka v kasační stížnosti tvrdí, že byla pronásledována svých druhem a toto pronásledování bylo zapříčiněno její příslušností k sociální skupině, konkrétně k ženské části populace.

S tvrzením stěžovatelky se Nejvyšší správní soud neztotožňuje.

Při hodnocení důvodnosti předmětné námitky stěžovatelky Nejvyšší správní soud vycházel z ustanovení § 12 zákona o azylu. Podle citovaného ustanovení se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec: a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má. Podle ust. § 2 odst. 6 zákona o azylu se za pronásledování pro účely tohoto zákona považuje ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna,

podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním.

Stěžovatelka v průběhu správního řízení ani řízení před soudem nikdy neuvedla, že by byla v Mongolsku pronásledována za uplatňování politických práv a svobod, ani že má obavu z pronásledování z některého z důvodů uvedených pod písmenem b) výše citovaného ustanovení.

V žalobě stěžovatelka pouze obecně namítala nezákonnost závěru žalovaného o tom, že podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu nesplňuje a neuvedla, v jakých konkrétních právních důvodech měla tato nezákonnost spočívat. Krajský soud nepochybil, jestliže závěry konfrontoval s obsahem správního spisu a rozhodnutí žalovaného shledal v souladu se zákonem. Stěžovatelka v průběhu celého správního řízení uváděla pouze důvody ekonomické a soukromé. Krajský soud a žalovaný v souladu se zákonem vyhodnotili, že tyto skutečnosti není možné podřadit pod důvody pro udělení azylu ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, neboť tvrzené pronásledování stěžovatele nebylo vyvoláno jeho rasou, národností, náboženstvím, příslušností k určité sociální skupině ani pro zastávání politických názorů. Dle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu nelze problémy mezi soukromými osobami, v případě stěžovatelky tvrzené pronásledování ze strany jejího druha, považovat za některý z důvodů, pro něž by bylo lze podle § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona o azylu úspěšně odůvodnit žádost o azyl.

Pokud stěžovatelka nebyla pronásledována z titulu její rasy, národnosti, náboženství, příslušností k určité sociální skupině, přičemž „skupinu ženské části populace“ není možno podřadit pod sociální skupinu, kterou má na mysli ustanovení § 12 zákona o azylu, nemůže se úspěšně domáhat udělení azylu v ČR. Ačkoliv zákon o azylu pojem sociální skupina nijak nedefinuje, sociální skupinou je nutno rozumět skupinu osob podobného společenského původu, nebo postavení, obdobným majetkových poměrů, společenských obyčejů apod. V případě ženské populace nelze o sociální skupině hovořit. V případě stěžovatelky nelze hovořit ani o pronásledování, které by bylo podporováno státem, když se s žádostí o pomoc neobrátila na policii. U takového jednání není naplněn jeden ze základních znaků uvedených v ustanovení § 2 odst. 6 zákona o azylu, a to fakt, že toto jednání je prováděno, podporováno či trpěno úřady v domovském státě nebo že tento stát není schopen zajistit ochranu před takovým jednáním.

Poskytnutí azylu je zcela specifickým důvodem pobytu cizinců na území České republiky a nelze je zaměňovat s jinými legálními formami pobytu cizinců na území ČR, tak jak jsou upraveny např. v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR. Azyl je výjimečný institut konstruovaný za účelem poskytnutí ochrany tomu, kdo z důvodů v zákoně stanovených pociťuje oprávněnou obavu z pronásledování ve státě, jehož je občanem. Azyl jako právní institut není (a nikdy nebyl) univerzálním nástrojem pro poskytnutí ochrany před bezprávím, postihujícím jednotlivce nebo celé skupiny obyvatel (srov. IV. ÚS 12/04). Důvody pro poskytnutí azylu jsou zákonem vymezeny poměrně úzce a nepokrývají celou škálu porušení lidských práv a svobod, která jsou jak v mezinárodním, tak ve vnitrostátním kontextu uznávána. Institut azylu je aplikovatelný v omezeném rozsahu, a to pouze pro pronásledování ze zákonem uznaných důvodů, kdy je tímto institutem chráněna toliko nejvlastnější existence lidské bytosti a práva a svobody s ní spojené, třebaže i další případy vážného porušování ostatních lidských práv jsou natolik závažné, že by na ně taktéž bylo možno nahlížet jako na pronásledování.

Nejvyšší správní soud se ztotožňuje se závěry žalovaného a následně i soudu o tom, že stěžovatelka nesplňuje podmínky pro udělení azylu dle ustanovení § 12 zákona o azylu.

Stěžovatelka v kasační stížnosti dále uplatňuje kasační důvod zakotvený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., když namítá porušení zásady materiální pravdy spočívající v nedostatečném zjištění skutkového stavu.

Namítá-li stěžovatelka poprvé až v kasační stížnosti, že žalovaný ve správním řízení nerozhodl na objektivním a určitém zjištění skutkového stavu věci, a to v důsledku zobecnění informací a nedostatku individualizace na konkrétní případ, a že tak porušil § 19 odst. 1 zákona o azylu a dále že podklady, které žalovanému sloužily pro jeho rozhodnutí, mohly přinést pouze obecné informace o stavu lidských práv v zemi stěžovatelčina původu, uplatňuje tak skutečnosti nové, které nebyly v průběhu celého správního ani soudního řízení zmíněny a tvoří z tohoto pohledu novum ve smyslu § 109 odst. 4 s. ř. s.. Nejvyšší správní soud ve smyslu výše citovaného ustanovení nepřihlížel při rozhodování ke skutečnostem, které stěžovatel uplatnil poté, kdy bylo vydáno napadené rozhodnutí.

V žalobě stěžovatelka žalovanému pouze obecně vytkla porušení ustanovení § 3 odst. 4 správního řádu, aniž by konkretizovala, v čem by tvrzené porušení mělo spočívat. Krajský soud namítaná procesní pochybení neshledal.

Povinnost zjistit skutečný stav věci ukládá správnímu orgánu ust. § 32 zákona č. 71/1967 Sb. správního řádu. Dle citovaného ustanovení je správní orgán povinen opatřit si potřebné podklady pro rozhodnutí. Důkazní břemeno v řízení vyplývající z břemene tvrzení vázne však na žadateli o azyl**.** Jak již tento soud judikoval (č. j. 5 Azs 24/2003 - 42) „ *správní orgán není povinen hodnotit jiné skutečnosti než ty, které žadatel o azyl uvedl jako důvody, pro které o azyl žádá. Uvedl-li v řízení před správním orgánem pouze důvody ekonomické, nemůže účinně v řízení o kasační stížnosti namítat [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.], že správní orgán nezjistil přesně a úplně skutkový stav, když nezjišťoval důvody jiné, žadatelem v řízení před správním orgánem neuváděné“*. Z žádného ustanovení zákona nelze dovodit, že by správnímu orgánu vznikla povinnost, aby sám domýšlel právně relevantní důvody pro udělení azylu žadatelem neuplatněné a posléze k těmto důvodům činil příslušná skutková zjištění. Povinnost zjistit skutečný stav věci dle ustanovení § 32 správního řádu, má správní orgán pouze v rozsahu důvodů, které žadatel v průběhu správního řízení uvedl. Nejvyšší správní soud se tak nemůže ztotožnit s názorem stěžovatelky, že správní orgán byl povinen zjišťovat, zda mohla být pronásledována z politických nebo jiných důvodů i přes to, že to sama stěžovatelka v průběhu správního řízení neuvedla ani netvrdila.

Ze spisového materiálu vyplývá, že žalovaný vycházel při svém rozhodování ze všech skutečností uváděných stěžovatelkou v průběhu celého správního řízení. Skutečnosti stěžovatelkou sdělené žalovaný porovnal s informacemi ohledně politické a ekonomické situace a stavu dodržování lidských práv v Moldavsku. S podklady rozhodnutí stěžovatelku řádně seznámil a umožnil jí vyjádřit se k jejich obsahu, případně navrhnout jejich doplnění. Svého práva, ačkoliv řádně poučena, jak plyne ze strany č. 4 protokolu ze dne 19. 2. 2003, stěžovatelka nevyužila. Pokud stěžovatelka v průběhu celého správního řízení netvrdila a neprokázala, že by byla v zemi svého původu pronásledována za uplatňování politických práv a svobod nebo že má odůvodněný strach z pronásledování z důvodů taxativně vymezených v ustanovení § 12 zákona o azylu, žalovaný správně vyhodnotil, že problémy se soukromou osobou nelze podřadit pod důvody pro udělení azylu ve smyslu

§ 12 písm. b) zákona o azylu. Dokazování shledal Nejvyšší správní soud dostatečným, přesvědčivým, stav věci byl zjištěn spolehlivě, přesně a úplně, žalovaný si opatřil potřebné podklady pro rozhodnutí, k dokazování použil všech prostředků, jimiž lze zjistit a objasnit skutečný stav věci, rozhodnutí vyplývá ze zjištěných podkladů a je dostatečně odůvodněno. Skutková podstata má náležitou oporu ve spisech, při jejím zjišťování nebyl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že by to mohlo ovlivnit jeho zákonnost.

Nejvyšší správní soud tak nezjistil naplnění tvrzeného kasačního důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.

Pokud stěžovatelka upozornila na čl. I Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 ve znění Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků z roku 1967, pouvažuje Nejvyšší správní soud toto upozornění za zcela bezpředmětné, protože stěžovatelka požádala o udělení azylu podle zákona o azylu a nikoliv o přiznání postavení uprchlíka podle zákona č. 498/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že důvody uvedené v kasační stížnosti stěžovatelkou podřazené pod ust. § 103 odst. 1 písm. a), a b) s. ř. s., nebyly prokázány, a proto podanou kasační stížnost podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

Protože stěžovatelka neměla v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s.). Žalovanému Ministerstvu vnitra, které bylo v řízení úspěšné, náklady řízení nevznikly, respektive je neúčtovalo, a proto rozhodl soud o nákladech řízení, jak výše uvedeno.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. června 2005

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu